

ДОКЛАД

ОТ

КОНФЕРЕНЦИЯТА ПО БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ

**ШАНСОВЕТЕ НА БИОЛОГИЧНОТО
ЗЕМЕДЕЛИЕ В РАЗШИРЕНИЯ
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ**

21 - 22 ноември 2003 г., Пловдив, България

I. Въведение

1. Биологичното земеделие се радва на нарастващ интерес от страна на производителите и на потребителите. Предстои финализирането на Европейския план за действие за развитие на биологичното земеделие, който ще допринесе за по-нататъшното развитие на този сектор. Проведеното допитване до общественото мнение сочи, че 93 % от респондентите смятат, че трябва да се засили подкрепата за биологичното земеделие. 92% смятат, че е необходимо да се повиши информираността на потребителите на биологична продукция. От 2001 г. ЕС се опитва да дефинира стратегия, която едновременно да обогатява и поощрява по-нататъшното развитие на този нарастващ пазар в разширения ЕС. Отчитайки бъдещите перспективи, става ясно, че трябва да се разгледат някои важни въпроси. Например как да се засили търговията и потреблението на биологични продукти в ЕС? Как да се улесни производството и преработката? Как да се осигури проследяемост и автентичност на биологичните продукти, и как да се подпомогне съвместното съществуване на биологичното земеделие с конвенционалните методи или генетично модифицираните организми?
2. Биологичното земеделие е шанс за производителите на биологични продукти от присъединяващите се страни и страните кандидатки. Ето защо на 21 и 22 ноември 2003 г. в гр. Пловдив бе организирана конференция на тема "Шансовете на биологичното земеделие в разширения Европейски съюз". Конференцията предостави платформа за едно по-задълбочено обсъждане на перспективите и потенциала на биологичното производство за постигане на устойчиво земеделие и ефективно управление на природните ресурси. Основната цел на конференцията бе да се потърси отговор на въпроса какви са шансовете на биологичното земеделие в разширения Европейски съюз. Каква да бъде по своята същност провежданата държавна политика за подпомагане в тази област – дали да се използват съществуващите инструменти или има необходимост от създаване на нови? Каква е ролята на Втория стълб на Общата селскостопанска политика за развитието на биологичното производство? Какво е значението на биологичното производство за развитието на селските райони? Какви са пътищата и възможностите за включване на страните-кандидатки в Европейския план за действие за развитие на биологичното производство? Какви са и пътищата на страните - кандидатки за участие в този план за действие?
3. Конференцията се проведе по патронажа на г-жа Ренате Кюнаст - федерален министър на защитата на потребителите, прехраната и земеделието на Германия. На конференцията присъстваха еврокомисаря по земеделие, развитие на селските райони и рибарство, г-н Франц Фишлер, заместник министрите на земеделието и представители на държавни институции на 11 страни - Италия, Гърция, Франция, Турция, Румъния, Чехия, Полша, Швейцария, Холандия, Литва и Унгария, неправителствени организации и производители. Председател на конференцията бе д-р инж. Меглена Плугчиева – заместник министър на земеделието и горите. Официалното откриване на конференцията бе съпътствано с изложение на български производители на биологични продукти. Бе организирана кръгла маса за ръководителите на делегациите на тема "Подпомагане на биологичното производство – в търсене на най-ефективния модел". На кръглата маса бе представен и Европейският план за действие за развитие на биологичното земеделие. Бяха проведени общо пет тематични работни групи, резултатите от които бяха докладвани на две пленарни заседания. През първия ден се проведеха 3 работни групи. Първата работна група бе посветена на пазарните перспективи пред биологичното земеделие и на предимствата и недостатъците на вътрешните и външните пазари. Втората

работна група разисква въпросите за завоюването на доверие чрез контрол. Бе обсъден и процесът на завоюване на място в списъка на третите страни с призната еквивалентност на практиката. Третата работна група бе посветена на научно-изследователската дейност, професионалното обучение и консултантската дейност. Обсъдена беше тяхната роля за стимулиране на развитието на биологичното производство. През втория ден се проведе още две работни групи. Първата бе посветена на реализацията на биологичните продукти, проблемите и перспективите на производството, преработката и реализацията на биологичните продукти. Втората работна група обсъди ролята на неправителствените организации за промоцията на биологичното производство, за възстановяването на традиционните земеделски практики и възраждане на стари местни породи и сортове. Резултатите от работните групи бяха представени на пленарните заседания през втория ден на конференцията.

II Поздравителни адреси

4. Конференцията бе открита от Министър председателя на Република България – г-н Саксбургготски. В словото си той приветства участниците в конференцията. Подчерта ролята на биологичното земеделие като цяло и възможностите за развитие на такова производство в България. Г-н Саксбургготски изрази задоволството си от високата оценка, дадена на България в Редовния Доклад на Европейската комисия за напредъка за 2003 г. и в частност отбеляза напредъка в областта на биологичното производство. Той подчерта, че България очаква подкрепата на Европейската комисия и на страните-членки да получи финансовата рамка за присъединяването си към Европейския съюз в началото на следващата година, което ще даде възможност за приключване на преговорите по трите финансови глави. Министър председателят подчерта, че България отдавна си е завоювала слава на производител на вкусни плодове и зеленчуци, а българското розово масло не се нуждае от реклама. Сега предстои да си завоюва такова име и в областта на биологичното производство.
5. В своето приветствие г-н Франц Фишлер – Еврокомисар по земеделие, развитие на селските райони и рибарство заяви, че проведената реформа на ОСП е позволила тя да стане по-биологична. Той обърна внимание на предстоящото през следващата година финализиране на Европейския план за действие за развитие на биологичното земеделие. Той представи част от резултатите, които са получени на работните срещи и он-лайн дискусиите за биологичното земеделие. Г-н Фишлер подчерта също, че чрез засилване на Втория стълб на ОСП и превръщайки устойчивостта в основен принцип, европейската земеделска политика ще продължи процеса на възстановяване и съживяване на селските райони. Тя ще позволи на европейското земеделие да стане като цяло “по-биологично” в своя подход. Той подчерта, че биологичното земеделие символизира целите на новата ОСП: тя е благоприятна за околната среда, възприема качеството като своя основна цел и устойчивостта е в сърцевината ѝ. По тази причина производителите ще могат да се възползват от определени мерки за развитие на селските райони. Те ще бъдат възнаградени за качеството на продуктите си, за хуманното отношение към животните и екологичните стандарти, които надхвърлят нормите на съответствието между секторите (cross-compliance). Г-н Фишлер подчерта, че не може да се говори за перспективите пред биологичното земеделие, без в същото време да се разгледат перспективите за генетично модифицираните организми /ГМО/. Въпросът за съвместното съществуване и важността да се предостави на европейските стопани “свободата да обработват” провокира много дебати и е друг въпрос, който ще разгледа планът за действие. Това е въпрос, който е тема на много

дискусии на местно, национално и интернационално ниво и едновременно с въпроса за оценка на екологичния риск и риска, свързан с безопасността, които са застъпени добре в законодателството на ЕС, тази година се предоставят редица препоръки на страните-членки, по отношение на това как и какво да се направи, за да се ограничи рискът от потенциално разнообразните икономически ефекти от съжителството на двата подхода. Г-н Фишлер се спря и на въпроса за важността на етикетирането на ГМО. Той подчерта и важността за потребителите на етикетирането на биологичните продукти. Етикетирането трябва да се използва при маркетинга на биологични продукти. Производителите могат да използват по-добре предлаганите им възможности за промоция на тяхната продукция. Например използването на знак за биологично производство не е важно само за проследяемостта и установяването на автентичността на биологичното производство. Информираността на клиентите е от съществено значение при взимането на решение за използването на тези продукти и спечелването на доверието на потребителите, необходимо за бъдещото развитие на биологичното земеделие. В частност, много от хората, купуващи биологични продукти, търсят местно произведени хранителни продукти, следователно националните знаци за биологично производство могат да направят много за предлагането на тези продукти на вътрешния пазар. Той подчерта, че не само етикетирането е пречка пред развитието на биологичното земеделие. Необходимо е да се отчетат и несъвършенствата на преработвателната система, които водят до големи разлики в цените на биологичните и конвенционалните продукти. Въпреки това ръстът на производството след 1998 г. е около 30% годишно, като някои от ключовите страни-членки от ЕС все още внасят част от тези продукти. Това определя перспективите за развитие на това земеделие не само за България, но и за останалите присъединяващи се страни и страни-кандидатки. Но биологичното земеделие не трябва да се промотира само сред стопаните, това означава и въвеждане на информационни кампании за потребителите, за да може обществото да разбере уникалността и високото качество на продуктите. Той подчерта, че въпреки постигнатото досега за увеличаването на биологичната продукция в бъдещите страни членки, все още има много какво да се очаква. Само Чешката република и Унгария са изградили инспекционни системи за биологична продукция, които са в съответствие с тези на ЕС. Той заяви, че докато в Брюксел се концентрират върху създаването и задействането на подходящата регулаторна рамка, страните-членки трябва да се концентрират и върху разработването на регионални стратегии, необходими за осигуряването на перспективи за биологичното земеделие. Така само чрез съвместна работа ще може да се напълни с биологични продукти кошницата на европейския потребител.

6. Министърът на земеделието и горите на Република България - г-н Мехмед Дикме - изнесе доклад за напредъка на България в областта на биологичното земеделие и представи целите и програмата на конференцията. Той заяви, че важността на тази конференция се определя от възможността за представяне на биологичното производство като една нова философия и алтернатива на конвенционалното производство. Конференцията предоставя платформа за едно по-задълбочено обсъждане на перспективите и потенциала на биологичното производство за постигане на устойчиво земеделие и ефективно управление на природните ресурси. Основната цел на конференцията е да се потърси отговор на въпроса какви са шансовете на биологичното земеделие в разширения Европейски съюз. Каква да бъде по своята същност провежданата държавна политика за подпомагане в тази област – дали да се използват съществуващите инструменти или има необходимост от създаване на нови? Каква е ролята на Втория стълб на Общата селскостопанска политика за развитието на биологичното производство? Какво е значението на биологичното производство за развитието на селските райони? Какви са пътищата и възможностите за включване на страните-

кандидатки в Европейския план за действие за развитие на биологичното производство? Какви са и пътищата на страните-кандидатки за участие в този план за действие? Той заяви, че въпреки отбелязаното известно закъснение на България спрямо редица европейски страни, натрупали вече десетилетен опит в биологичното производство, за сравнително кратки срокове са постигнати определени резултати. Първите стъпки на биологичното производство в България се полагат в Аграрния университет в Пловдив през 1997 г. През 2001 г. в България са обнародвани две отделни наредби, касаещи биологичното производство: Наредба № 22 и Наредба № 35, регламентиращи съответно биологичното производство на растения и животни, растителни и животински продукти и храни от растителен и животински произход и неговото означаване върху тях. С хармонизирането на законодателството на България и с акта на одобряване на националния контролен орган, Република България направи важна стъпка, за да бъде националното законодателство работещо и ефективно. Това е и най-важното изискване на Европейската комисия за започване на процедура за включване на страни не-членки в списъка на трети страни с призната еквивалентност на системите на производство и контрол. Г-н Дикме обяви амбицията на Република България да започне процедура за включване в този списък. Той каза, че биологичното производство е залегнало като приоритет в Програмата на правителството. Предпоставки за това са: изключително благоприятните почвено-климатични условия на България за производство на земеделски продукти, в това число и на биологични продукти. По данни на Министерство на околната среда и водите над 80% от земеделските земи са подходящи за биологично производство; традициите в страната за производство на селскостопанска продукция – България е известна с качествените и вкусни плодове и зеленчуци; намалената употреба на торове и пестициди през последното десетилетие, което е предпоставка за развитието на биологичното земеделие; убедеността на правителството, че българският потребител не бива да бъде лишаван от биологичните продукти, които са здравословна и качествена храна. Агроекологичната политика е с все по-нарастващо значение за Общата селскостопанска политика на Европейския съюз. Нещо повече, следвайки промените в приоритетите на тази политика, бюджетът на Европейския съюз за агроекологичните програми ще се увеличава за сметка на намаляването на средствата за компенсаторните плащания по продукти. В съответствие с политиката на ЕС, при присъединяването на България, страната ще е задължена да прилага агроекологичните схеми. През месец април тази година Министерство на земеделието и горите е одобрило проект на Национална агроекологична програма. Елементи от тази програма са включени в правителствените стратегии и други официални документи по отделните селскостопански сектори и под-сектори и са доказателство за правителствения ангажимент към осъществяване на агроекологична политика. Развитието на подобна програма ще допълни целесъобразно правителствената политика за устойчиво и интегрирано развитие на селските райони. Важен инструмент за прецизиране и изпитване на Националната агроекологична програма е осъществяването на пилотен проект за прилагане на земеделски дейности, целящи опазването на околната среда. Той подчерта, че най-ценното на конференцията е, че събира заедно политици, експерти и производители, като им предоставя възможност да обсъдят бъдещото развитие на това сравнително ново, но важно производство. В дискусиите и на кръглата маса ще се търсят конкретни отговори на поставените въпроси в търсене на най-ефективния модел за подпомагането на биологичното земеделие и за изграждането на обща визия за развитието на този сектор.

7. Г-жа Ренате Кюнаст – федерален министър на защитата на потребителите, прехраната и земеделието на Германия представи политиката на германското федерално правителство в областта на биологичното земеделие. Тя започна с германския автор и критик Людвиг Бьорн “Жизнената сила на една ера не се крие

в жътвата, а в засяването на семената”. Избирането на подходящите семена и определянето на правилната посока – това е същността на реформата на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС и е от значение при подготовката на България за присъединяването ѝ към ЕС. Тя подчерта, че България е постигнала забележителни успехи и по отношение на земеделския сектор: например в законодателната база във ветеринарния сектор и растителната защита или в консолидирането на административните структури. Но докладът на ЕС също така показва, че трябва да се направят още много неща. Тя заяви, че според нея биологичното земеделие е правилният избор за бъдещото развитие на земеделския сектор в България и подготовката за присъединяването към Европейския съюз. Доводите ѝ за това са: Биологичното земеделие съхранява природните ресурси и околната среда до голяма степен. То е особено устойчиво и предоставя възможност на бъдещите поколения да се възползват от съхранената природа. Биологичното земеделие отговаря на нуждите на нарастващ брой потребители, тъй като използва безопасни и прозрачни методи на производство. Биологичният сектор е изгряващ сектор. Пазарът на биологични продукти има бъдеще, защото е устойчив и ефективен. Биологичното земеделие създава повече работни места от конвенционалното земеделие, тъй като е по-трудоемко. България също има добри предпоставки за развитие на биологичното земеделие. Експертите дори сочат биологичното земеделие като шансът на България след присъединяването ѝ към ЕС, защото в България се практикува екстензивно земеделие. Това не е достатъчно за биологичното производство, но е добра предпоставка за начало на биологичния сектор. Съгласно информация на Българското МЗГ, 500 ха се обработват по биологичен начин; климатичните условия на страна са много благоприятни; необходимото ноу-хау е вече налице в лицето на научните институции и НПО; законодателството е хармонизирано с това на ЕС. Г-жа Кюнаст представи и опитът на Германия за развитие на биологичното земеделие. Тя подчерта, че кризата с “лудата крава” е дала тласък на развитието на това производство. След нея основното правило е да се мисли като потребител по отношение на селскостопанската политика и безопасността на храните и да се подчертава защитата на потребителите. Земеделието трябва да се формира по устойчив начин, чрез опазване на околната среда, хуманно отношение към животните и повишаване на качеството на хранителните продукти. Германия си е поставила амбициозна цел: за 10 години 20% от земеделските земи да се обработват по биологичен начин. Тя каза, че основните приоритети са защита на потребителите, екологията и постигането на устойчивост чрез адекватно подпомагане за преход към биологично производство, създаване на подходяща законодателна рамка и ясно означаване (етикетиране): потребителите трябва да могат да определят дали съдържанието е биологично или не. Тя заяви, че федералната схема за биологично производство подкрепя и консултациите и научните изследвания за развитие на биологичното земеделие. Г-жа Кюнаст изрази радостта си, че България разполага с национален контролен орган за биологично производство. Тя отдели специално място на розата, наричайки я “златото на България”. Според нея, както при биологичното производство, така и при отглеждането на българските рози, не е използван големия потенциал по отношение на количеството продукция, както и по отношение на маркетинговите възможности. Г-жа Кюнаст счита розите за един добър символ на концепцията за “мултифункционалното земеделие”, защото розите символизират богатството, създадено от природата. България е най-големият производител на розово масло в света. Ето защо розите се наричат златото на България, розите символизират качеството. Не по-малко от 1400 цвята са необходими за производството на 1 грам от ценното розово масло, което е основата на различни козметични средства и кремове. Розите символизират регионалността, като придават на местните традиции нов живот. Те символизират и връзката между земеделското производство и другите източници на доходи, като например туризма. Г-жа Кюнаст подчерта, че укрепването на развитието на

селските райони е от особено значение за процеса на присъединяване към ЕС. Тя посъветва да се фокусира вниманието върху втория стълб на земеделската си политика и заяви, че Германия е готова да подкрепи всяко усилие на България в тази насока. Германия е най-големият купувач на биологични продукти в ЕС. Оборотът на биологичните продукти през последната година в Германия е около 3 милиарда Евро и това предлага една голяма пазарна ниша за биологичните производители. Като извод г-жа Кюнаст призова да се уловят възможностите, които предоставя разширяването на ЕС. Тя призова политиките да осъзнаят потенциала и да уловят възможностите, за да ентусиазират хората да станат граждани на ЕС. Тя призова сега да засеем подходящите семена!

III. Кръгла маса на ръководителите на делегациите на тема “Подпомагане на биологичното земеделие – в търсене на най-ефективният модел”

8. Кръглата маса се председателстваше от д-р Бойко Боев – заместник министър на земеделието и горите на Република България. В краткото представяне той обърна внимание, че страните-кандидатки от Централна и Източна Европа също полагат усилия и предприемат действия за насърчаване на биологичното земеделие. Те са свързани не само с хармонизиране на законодателството с това на Европейския съюз, но и с търсене на форми на подпомагане на биологичните производители. Като цяло, повечето от страните-кандидатки, с изключение на Чехия и Унгария обаче, се нуждаят от специално разрешение, за да изнасят биологичните си продукти в Европейския съюз. Необходимо е техните системи за контрол и сертифициране на биологичните продукти да бъдат признати за еквивалентни на тези на Европейския съюз. В Приложение 2 на Работния документ на Европейската комисия за анализ на възможностите за разработване на Европейски план за действие за развитието на биологичното земеделие се отделя специално място на степента на развитие на биологичното земеделие в страните-кандидатки. Като цяло се отчита, че с малки изключения, биологичното земеделие в страните-кандидатки е по-слабо развито, отколкото в страните-членки. Г-н Боев направи поправка, отнасяща се до оценката за състоянието на биологичното земеделие в България в Приложение 2 на Работния документ, публикуван през месец декември 2002 г. В него е посочено, че “България все още не е разработила национална нормативна база, нито програма за подпомагане на земеделските производители, прилагащи методите на биологичното производство”. Министерството на земеделието и горите е приключило работата по създаването на национална нормативна уредба на биологичното производство, въвеждаща принципите на европейското законодателство в областта на биологичното земеделие, с обнародването на две наредби още през лятото на 2001 г. В Работния документ на Европейската комисия за анализ на възможностите за разработване на Европейски план за действие за развитието на биологичното земеделие се посочва, че агроекологичните програми са един от важните фактори, които подтикват земеделските производители да преминат от конвенционално към биологично производство, наред с други фактори, като перспективите за развитие на пазара и по-високите цени, на които се реализират биологичните продукти. На практика, всички страни-членки разполагат с агроекологични програми, чрез които производителите могат да получат подкрепа – в някои страни тази подкрепа е само през периода на преход, в повечето – през целия период, в който се спазват правилата на биологичното производство. Ефектът от подпомагането във всички случаи обаче е един и същ – то съдейства за развитието на сектора. През месец април 2003 г. Колегиумът на Министерството на земеделието и горите одобри проекта на Национална агроекологична програма, която ще се прилага след присъединяването на България към Европейския съюз. През следващата година предстои нейното

детайлизиране. С решение на Европейската комисия от 27.05.2003 г., бе одобрена мярка "Развитие на селскостопански дейности, целящи опазването на околната среда" от Националния план за развитие на земеделието и селските райони по специалната програма на ЕС за предприсъединяване в областта на земеделието и селските райони (САПАРД). Чрез Министерството на околната среда и водите се отпускат безлихвени заеми и безвъзмездни помощи за проекти, свързани с биологичното земеделие, екологосъобразното животновъдство и екотуризма. Безвъзмездните помощи се отпускат на общини и неправителствени организации, а безлихвените заеми се отпускат на проекти, които се реализират в населени места от планински или полупланински райони. Д-р Боев в заключение подчерта, че независимо от желанието на производителите и потребителите, развитието на биологичното производство е немислимо без съвместните обединени усилия на всички заинтересовани страни, включително Европейската Комисия, страните членки и страните-кандидатки, земеделските производители и потребители и индустрията като цяло. След това той даде думата на г-жа Изабел Пьоц.

9. Г-жа Изабел Пьоц – ръководител на звено "Политика на качеството" на Европейската комисия представи Европейския план за действие за развитие на биологичното земеделие. Първоначално бе разгледан въпроса защо е предприето това действие. Г-жа Пьоц представи следните причини:

- биологичното земеделие е отговор на много политически желания
- вече не съществува пазарна ниша
- вече не е страничен, а основен въпрос за ОСП
- търсенето и предлагането трябва винаги да са балансирани

Основните моменти при разработването на плана са: среща със заинтересованите страни и страните-членки през 2002 и 2003 г., публикуване на работен документ през декември 2002 г., интернет консултации през 2003 г., обсъждане на 22 януари 2004 г. и окончателен вариант на плана през пролетта на 2004 г. Г-жа Пьоц подчерта, че в целите на ОСП е залегнало развитието на пазарите на биологична продукция, събирането на статистически данни, създаването на действащо законодателство за съвместно съществуване между генетично модифицираните организми и биологичните продукти, както и необходимостта от въвеждането на специфични мерки за биологичното производство. Подчертана бе и необходимостта от развитие на:

- устойчиво производство, включващо природосъобразните начини на производство и хуманното отношение към животните в контекста на развитието на селските райони, както и прозрачни и ефективни стандарти на производство;
- на устойчива търговия, чрез създаване на подходящи европейски пазари, системи за преработка и маркетинг, достъп до информация към допълнителните изисквания и използването на европейския знак за биологично производство.

Г-жа Пьоц отбеляза и необходимостта от предоставяне на необходимата информация и промотирането на биологичното производство, които са тясно свързани с научните изследвания, създаване на независимо звено за предоставяне на съвети, използването на европейския знак за биологично производство и осигуряване на достъп до информация по допълнителните изисквания.

10. Г-н Терезио Делфино – заместник министър на земеделието и горите на Италия представи мнението на италианското правителство. Г-н Делфино представи заключенията, направени от Италия, вследствие на работния процес по анализа на възможността за създаването на Европейски план за действие за развитие на биологичното земеделие, обект на Работния документ на Европейската комисия:

- Повишаване не само на предлагането, но и на търсенето на биологичните продукти;
- Трудното съвместно съществуване с генетично модифицираните организми;
- Ползата от създаването на европейска база данни;
- Необходимостта от преоценка на логото на Европейския Съюз;
- Хармонизирането по отношение на контрола;
- Научно-изследователската дейност, обучението и образованието;
- Необходимостта от създаването на независима консултантска агенция на европейско равнище.

Г-н Делфино подчерта, че Италия споделя главната задача на Европейския план за действие, имащ за цел стабилизирането на стратегическата роля на биологичното земеделие и че страната му изцяло подкрепя ролята, която Комисията желае да придаде на биологичното земеделие. Той представи гледната точка на Италия по отношение на основните принципи, лежащи в основата на Работния документ на Комисията, които имат за цел стабилизирането на политиката, лансираща биологичното земеделие и обвърна :

- защитата и повишаването на стойността на околната среда (почвите, водите и въздуха), на биологичното разнообразие в природата и в селското стопанство;
- понижаване на природните щети, резултат от човешката дейност;
- защитата на животинските среди, създавайки връзка между зоотехническото животновъдство, почвите и запазване качествата на земеделското пространство
- на респекта към природния кръговрат и живите системи;
- на сигурността и доверието в хранителните продукти, свързана с идеята за проследяване пътя на производството;
- на местното развитие и доходи на земеделските населености;
- на преработването и икономисването на продуктите, на материалите и на енергийните източници;
- прекратяване на употребата на генетично модифицирани организми (OGM) и техните продукти.

Той определи и насоките, върху които Италия ще съсредоточи усилията си занапред:

- допълване на целите, посочени в подготвителния план на Европейската комисия, за да се определят по този начин работните етапи в Европейския план за действие, с оглед увеличаване на стратегическа роля на биологичното земеделие в сферата на политиката за околната среда на Европейския съюз. Той напомни, че освен положителния ефект върху биологичното разнообразие и защита на околната среда, преходът към биологичното производство на земеделските стопанства предлага големи възможности за оценяването на цели териториални среди, давайки възможност за подпомагане на икономическото и социалното развитие на райони, попадащи в рисковите групи. Той каза, че с оглед на това, Италия желае подпомагането на биологичното земеделие да бъде изцяло включено и в политиката за защита на околната среда на Европейския съюз.
- Към главните цели на Европейски план за действие да се добави и защитата на биологичните продукти от употребата на генетично модифицирани организми и изрази мнение, че разпространението на генетично модифицирани организми е несъвместимо с биологичното производство и защитата на типичните продукти, както и със селскостопанското и природното разнообразие. Биологичното земеделие да бъде гарантирано на потребителите от една строга система за сертифициране на целия производствен процес, не допускайки генетично модифицираните организми и техните подобни в никоя от фазите на селскостопанското производство и на хранителната преработка. С оглед на това Италия предлага между стратегическите цели на Европейския план за действие да се вместят защитата на биологичните продукти срещу използването на генетично модифицираните организми и преминаването към действия, насочени към създаването на райони, от страна на страните членки на

Европейския съюз, в които ще има повишена защита на типичните и традиционните производства, както и на тези, получени по биологичния метод.

- Да се определи биологичното производство и неговия продукт: с цел увеличаване на прозрачността спрямо потребителите, важно е да се стигне до една общоприета дефиниция на биологичното производство и неговия продукт.
- Да се проучи възможността европейското лого за биологичните продукти да се въведе като задължително. Европейското лого е важен гарант за качество за всички производители и потребители и затова би било редно да се въведе като задължително за всички продукти, произведени по биологичния метод. В момента, настоящата степен на използване на логото не позволява продуктът да бъде разпознат веднага като такъв. Това положение следва да бъде променено, за да може освен в сертификат за гаранция, то да се превърне и във функционална реклама за качеството на продукта.
- Да се учреди на европейско ниво един независим орган (агенция или друга форма), който да предоставя научно-технически консултации, да ориентира новаторските научни изследвания в определени насоки и да обобщава дейностите на представителните центрове на всяка от страните-членки на Европейския съюз, да набира данни, да изпълнява информационни, рекламни и образователни функции, както и да извършва координация между контролните органи на национално равнище.

Г-н Делфино изрази увереност, че, следвайки тази политика, перспективите пред биологичното производство би следвало да се разраснат вследствие на разширяването на Европейския съюз, а това би допринесло, освен по-голяма, Европа да стане и по-чиста, тъй като присъединяващите се страни ще внесат "наследството си" от почти половин милион хектара земи, обработвани по методите на биологичното производство и 6 700 земеделски производства. Наследството е отредено да се увеличи с приемането на България в Европейския съюз: от разговорите, проведени до сега с българските селскостопански институции успях да отбележа интересът и възможния път на развитие пред българското земеделие.

11. Представителят на Гръцкото министерство на земеделието и горите напълно се съгласи с мнението на италианския си колега. Той заяви, че всички знаят, че биологичното земеделие може да помогне за постигането на устойчиво земеделие. То трябва да е икономически жизнеспособно, като субсидирането е само една част от постигането на тази жизнеспособност. Координирането между всички заинтересовани страни трябва да е добро – ето защо в Гърция е създаден Национален съвет за биологично земеделие – който обхваща всички заинтересовани страни. Той създава политиката в областта на биологичното земеделие и се ръководи от Министерството на земеделието. Негова основна цел е да създаде модел на устойчиво и ефективно биологично земеделие (без необходимост от субсидии). Той предложи Комисията да определи минималните стандарти за сертифициращи органи и да разработи план за действие за следващите 10 години.
12. Г-жа Видал от Министерство на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони на Франция изрази благодарност към българското Министерство на земеделието и горите за организирането на тази конференция и за поканата, отправена към Франция, да участва в нея. Тя представи сектора на биологичното производство във Франция и на провежданата от Европейския съюз политика за неговото развитие. С цел да се отговори на очакванията на гражданите и на потребителите и да се развие устойчиво земеделие, Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони на Франция провежда политика за развитие на биологичното земеделие чрез Многогодишен план за развитие на биологичното земеделие. Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските

райони на Франция е активен партньор на Комисията в започналата вече работа в рамките на Общността, заедно с останалите страни-членки, за разработване на Европейски план за действие за развитие на биологичното земеделие. В същото време, започва работа по създаване на нов план за развитие на биологичното земеделие, който е продължение на Многогодишния план. Очаква се скоро той да бъде завършен и да бъде продължение на работата по определените вече насоки, по предприетите мерки и да се базира на постигнатите през последните 5 години резултати. Представено бе състоянието на биологичното земеделие във Франция и бе отчетено, че площите, заети с биологично произведени растения, са се удвоили по времето на действието на Многогодишния план. Многогодишният план, лансиран през 1998 г., цели значително да се увеличи ръста на биологичното производство по отношение на използваемата земеделска площ и си поставя амбициозната задача: 1 млн. ха и 25 000 производители, заети с биологично производство през 2005 г. Определени са пет основни насоки:

- подпомагане по време на периода на преход - от 1999 г., подпомагане се дава при преминаване към биологично производство в продължение на пет години, като бенефициентите се задължават да прилагат неговите правила за същия период. Размерът на подпомагането на прехода към биологично земеделие е увеличен за едногодишните култури (зърнени, маслодайни, ...) с цел да се усили ритъма на преминаване към биологично земеделие.
- структуриране на отрасъла и организиране на пазарите - като допълнение към подпомагането по време на периода на преход, земеделските служби са натоварени със задачата да съдействат за укрепване на целия отрасъл, с цел да се отговори на пазарното търсене. Три са основните насоки. На първо място, се поощрява придобиването на технически знания и умения. Земеделските служби подкрепят дейностите за оказване на техническа помощ, експериментални програми, пазарни проучвания или създаването на мрежа от демонстрационни ферми. Поощрявано е и структурирането на отрасъла. Земеделските служби разработват програми за подкрепа на предприемачеството, осигуряват кредити за функционирането на регионалните структури на биологичните производители. Някои служби участват във финансирането на планове за преход на производители, членуващи в събирателни пунктове за продукти на биологичното земеделие
- законодателство и контрол
Законодателството : от 1991 г., биологичното производство на растениевъдна продукция се подчинява на изискванията на Регламент 2092/91. През 2000 г., регламентът бе допълнен с разпоредби за биологичното производство на животновъдна продукция, като се оставя възможност на всяка страна-членка да прилага собствени, но по-строги правила за животновъдството на собствената си територия. Франция се възползва от тази възможност и създава собствен стандарт за биологичното производство на животни, животински продукти и храни от животински произход и допълва европейския регламент с три серии мерки. От една страна, се регламентира производството и преработката на животински видове, необхванати от регламента (аквакултури, зайци, етикетирание и контрол на храните за животни, контролни и предпазни мерки при животинските продукти). От друга страна, френският стандарт прецизира някои разпоредби на регламента (дефиниции и условия при прилагане на дерогациите, предвидени в регламента). Най-накрая, стандартът въвежда по-строги изисквания от регламента (задължение определен процент от фуража за животните да се произвежда в собственото стопанство, управление на отпадъците от животновъдството, ограничения по отношение размера на сградите, гъстотата на животните на единица площ и др.).
Контролът : одобрените контролни органи са обект на допълнителен надзор, с цел да се гарантира ефективния контрол върху потоците биологични продукти, произведени във Франция или внесени от други страни на

Европейския съюз. Условието за одобряването им и надзора от страна на Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони върху тези органи стават все по-стриктни. В процес на разработване е общ план за контрол.

- обучение и научно-изследователска работа - Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони разработва платформа за координиране на научно-изследователската работа в различните организации (INRA, институтите за научно-приложна дейност, Институтът по биологично земеделие), за да се поощри разработването на специфични за биологичното земеделие разработки. Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони създава мрежа от учебни заведения специално по биологично земеделие – FORMABIO, която да координира действията на преподавателите в тази област. Мрежата обединява повече от 60 учебни заведения. Проучвания от 2000 г. показват, че биологичните фермери са по-добре обучени от средния фермер в конвенционалното производство
 - комуникация - Френското лого, означаващо биологичното производство – марката АВ – колективна сертификационна марка, собственост на Министерството на земеделието, прехраната, риболова и развитието на селските райони, е в процес на обновяване, за да отговори в по-голяма степен на очакванията на потребителите и на ползвателите му. Това е придружено със засилен контрол за употребата му. От 1999 г. е иницирана ежегодната комуникационна проява “Пролет Био”, съвместно с професионалните организации. Тя включва посещения на стопанства, на пазари на биологични продукти, мероприятия в дистрибуторски центрове).
Създаването на Френската агенция за развитие и промотиране на биологичното земеделие (Агенция Био) представлява нов етап от Многогодишния план за развитие на биологичното земеделие. Тя е натоварена с изпълнението на насоките, заложи в Плана, като юридическият ѝ статут – дружество с участието на множество заинтересовани страни – позволява тя да изпълнява успешно мисията си.
13. Представителят на Турция – г-н Неби Челик, директор на дирекция “Наука, планиране и координация” в Министерство на земеделието и селските райони представи състоянието на биологичното производство в Турция. Биологичното производство започва в средата на 80-те години и е главно концентрирано в Егейския район. Сушените кайсии и смокини са първите биологични продукти. Голяма част от продукцията е предназначена за износ, но част от нея се продава и в големите супермаркети и в специализирани магазини. В момента производството на турски биологични продукти се е увеличило и включва продукти като сушени плодове, пресни или преработени плодове и зеленчуци, бобови култури, ядки, зърнени култури, подправки, билки и технически култури. Първата наредба за биологично производство е публикувана през декември 1994 г. и е допълнена през 1995 г. Тя е базирана на Регламент на ЕС 2092/91. В Министерство на земеделието и селските райони е създаден Комитет по биологично производство, който е компетентният орган за изготвяне на законодателството в областта на биологичното производство, одобряването на контролните органи, надзор над тях и координиране на дейностите, свързани с това производство. Вносът и износът на биологични продукти се одобряват от Министерство на земеделието и селските райони и Министерство на външната търговия. Г-н Челик се спря подробно на националното законодателство, като подчерта приемането на нов закон за принципите и прилагането на биологичното земеделие, публикуван в турския Държавен вестник на 11 юли 2002 г. Съгласно този закон, съществуват 3 комисии за биологично производство на национално

ниво, включващи различните заинтересовани страни, които подпомагат работата на Комитета по биологично производство. Турското лого за означаване на биологичното производство е разработено по подобие на европейското, с цел да се разпознава добре в страните от ЕС. През 1996 г. като биологични са сертифицирани 6 789 ха, а броят на заетите с биологично производство фермери е 1 947. Произвеждат се 26 вида биологични продукти. Според данните за 2000 г., броят на биологичните производители е нараснал на 18 385 производители, а общата площ – на 59 984 ха. Произвеждат се 95 вида различни биологични продукти. Произведената продукция е 237 209 тона. Продуктите се изнасят главно в страните от ЕС. Егейският съюз на производителите дава разрешенията за износ. Контролирането и сертифицирането на биологичното производство в момента се извършва от частни контролни органи, които са одобрени от Комитета за биологично производство. Съществуват 2 национални (ЕТКО и ЕКОТАР) и 4 международни контролни органи (ECOCERT, SKAL, BCS OKO-Garantie, INAC – International Nutrition and Agricultural Consultancy), които извършват контрола и сертифицирането в Турция.

14. Заместник министърът на земеделието на Румъния г-н Петре Деа със задоволство отбеляза, че от докладите на г-н Фишлер и г-жа Кюнаст става ясно, че концепцията за биологично земеделие е с все по-нарастващо значение в Общата селскостопанска политика. В думите им се потвърждава идеята, че “биологичното земеделие живее чрез разнообразието и се идентифицира чрез качеството”. Той заяви, че с радост е изслушал италианския си колега, който е заявил, че чрез разширяването на Европейския съюз, Европа ще стане по-биологична. Г-н Деа заяви, че в Румъния има добри условия за развитие на биологично земеделие с нейните:

- Плодородни почви
- Намалено използване на торове
- Възможност за установяване на незамърсени биологични зони
- Нарасналото търсене на биологични продукти
- Биологичното земеделие представлява алтернатива за населението в селските райони
- Цените на биологичните продукти са по-високи спрямо тези на конвенционалните

Румъния е хармонизирала законодателството си с това на Европейския съюз и е създала юридическа рамка. Следващата година се очаква да заработи първият национален контролен орган на Румъния.

Г-н Деа благодари на Германия и Унгария за оказаната помощ за развитие на този сектор, защото Румъния изнася биологичните си продукти на германския пазар.

15. Г-н Мартин Фантиш - главен директор в Министерство на земеделието на Чехия, благодари за поканата за участие в Конференцията. Той представи състоянието на биологичното производство в Чехия. Първите стъпки на това производство са през 1990. През 2002г. вече има 717 биологични ферми (на общо 235 136 ха), което представлява 5,5% от площта. Това е по-голям процент от средния за Европейския съюз (който средно е 3,7%). Голямото нарастване е настъпило в периода 1997-2002 година, когато се възстановява подпомагането на този сектор. Подпомагането е под формата на директни плащания, в зависимост от отделните култури и варира от 35 Евро за ливади и пасища до 120 Евро за овощни култури и зеленчуци). През 2000 г. е приет Закон за биологично производство, който създава основата на цялата система. Министерство на земеделието на Чехия е разработило два стратегически документа, които ще повлияят на развитието на биологичното земеделие. Първият е Хоризонталният план за развитие на селските райони, в съответствие с Регламент 1257/99. Биологичното земеделие

ще се подпомага в рамките на Агроекологичната мярка. Основните цели, които си поставя тази мярка, са:

- Площите, обработвани по биологичен начин, да нараснат до 8% до 2006 г. (от 5,5% през 2002 г.)
- Помощта за биологичното земеделие за 2004-2006 г. да достигне 34 милиона Евро.

Другият документ е План за действие за развитие на биологичното земеделие до 2010 г. Той е разработен отдолу-нагоре и е в резултат на документа за анализ на възможностите за създаване на единен Европейски план за развитие на биологичното земеделие, където Комисията призовава страните-членки да разработят собствени планове за развитие на този сектор.

Основните цели са:

- да се увеличи положителното влияние на биологичното земеделие върху природата и ландшафта;
- да се осигури жизнеспособност на биологичните ферми;
- да се увеличи конкурентноспособността на чешките фермери на европейския пазар;
- да се спечели доверието на обществеността по отношение на биологичното земеделие;
- да се допринесе за защита на интересите на потребителите чрез биологичното земеделие;
- да се увеличи пазара на биологични продукти;
- да се осигурят професионални консултации, обучение и научни изследвания в биологичното земеделие;
- 10 % от земеделските земи в Чехия да се обработват по биологичен начин през 2010 г.

В заключение, г-н Фантиш изрази личното си убеждение, че биологичното земеделие създава нов пазар и нови работни места. То помага за поддържане на облика на селските райони, защитава всички елементи на околната среда и затова е предпоставка за устойчивото развитие като цяло. Затова Министерство на земеделието на Чехия ще продължи да подпомага биологичното земеделие.

16. Г-н Йоржи Пиларчик - заместник министър на Министерство на земеделието на Полша представи биологичното производство в Полша. През 2001 г. е приет Закон за биологичното производство в Полша, заедно с три наредби. Този закон е хармонизиран с Регламент 2092/91. В Полша съществуват 6 контролни органи. Те са оторизирани от Министъра на земеделието и развитието на селските райони. Преди това са акредитирани от Полския център по акредитация. Инспекцията за търговско качество на земеделските и хранителните продукти извършва надзор над контролните органи. Полската система е от смесен тип (обществена и частна). През 2002 г. има 1 977 биологични ферми, с обща площ 44 000 ха. Нарастването е доста бързо спрямо 1998, когато фермите са 400. Има различни видове биологично производство – 58% са полски култури, 32 % – пасища и ливади, 5 % – зеленчуци, 2 % – овощни култури. Структурата на фермите е следната: 28 % са до 5 ха, 27 % са от 5-10 ха, 23 % от 10-20 ха, 14 % са от 20-50 ха, 5% от 50-100 ха, 3% над 100 ха. Биологичните ферми са разположени в южната и югоизточната част на Полша. В Полша има осем семеобработващи предприятия, четири преработващи предприятия за плодове и зеленчуци, по едно месо- и млекопреработвателно предприятие. През 2002 г. биологичните ферми са 0,1 % от общия брой ферми. Очаква се броят да нарасне до 3 % през 2009 г. Като първа стъпка за това се счита промотирането на биологичното земеделие. Полша изпълнява туининг проект с партньор Италия и се организира система за предоставяне на съвети и промотиране на биологичното земеделие. От 1 септември 2003 г. Националният център за развитие на биологичното земеделие изпълнява дейностите си по промотиране на биологичното земеделие. Тези фактори ще допринесат за бързото развитие на сектора.

17. Г-н Андреас Матисон благодари за възможността да участва в конференцията. Той представи развитието на биологичното земеделие в Швеция. Плановите на страната са до 2005 г. 20% от земеделските земи да се обработват по биологичен начин. 10% от животинската продукция да е биологична. В момента 17% от земеделските земи се обработват по биологичен начин, приблизително 10% от животинската продукция е биологично производство. Това разширяване е обусловено от търсенето на пазара, но също така от специални мерки за подкрепа на производството, както и от интензивни мерки, насочени към обучение и консултантски услуги. Тези мерки се изпълняват по Втория стълб на Общата селскостопанска политика. Около 20% от средствата по Шведската програма за развитие на селските райони са насочени за подпомагане на биологичното земеделие. С нарастване на производството се наблюдават проблеми с другите звена от веригата – преработката и маркетинга. Резултатът от това е, че част от биологичната продукция в Швеция не достига до пазара. Изводът е, че не е достатъчно да се предприемат мерки само в първичното производство. Трябва да се отстранят и проблемите, свързани с пазара. Необходими елементи за развитието му са:

- повишаване на осведомеността по отношение на това какво е биологично производство
- научни изследвания и развитие

По време на президентството на Швеция в Европейския съюз през 2001 г. бе направен анализ на възможностите за изготвяне на Европейски план за действие за развитие на биологичното земеделие. В момента този план се разработва и според Швеция, в него трябва да бъде зададен въпроса за подобряване и улесняване на търговията на биологични продукти, както вътре в Европейския съюз, така и тази с трети страни.

18. Селскостопанското аташе на Холандия – Меюе Броуер, представи опита на Холандия в областта на биологичното земеделие. През 2002 г. в Холандия има 1 600 биологични ферми (2,2 % от земеделските земи се обработват по биологичен начин). Най-голям дял от това производство е животновъдството. В най-голяма степен нараства биологичното производство на мляко и млечни продукти, поради повишеното търсене на тези продукти, както и сравнително лесния преход към него.

С намаляването на износа на биологични продукти към Германия и Великобритания обаче, това производство изпитва затруднения. От 1990 г. Холандия поощрява фермерите, които искат да преминат към биологично производство. В настоящия момент холандското правителство преориентира своята политика. Използва се пазарно-ориентираният подход. Акцентът се поставя върху кооперирането на играчите на пазара, с желанието на обществеността и потребителите като основополагащ принцип. Играчите на пазара са формирали група с представители на всички звена от веригата. В плановите групата поставя целите за развиване на пазара на въпросната група производители. Тази група е разработила съвместен комуникационен план. През 2004 г. потребителите в Холандия ще са информирани за биологичното земеделие чрез реклами, по телевизията, чрез уебсайт, статии в списания и т.н. Информационната кампания се подпомага от холандското правителство. Първите резултати от кампанията са обнадеждаващи и сочат за подобряване на хармонизирането на търсенето и предлагането и бъдещото развитие на биологичния сектор. Направени са споразумения в областта на свиневъдството, най-вероятно ще бъдат последвани от секторите плодове и зеленчуци, говедовъдство и хлебопроизводство. Така че пазарно-ориентираният подход е основа на настоящата политика за биологично земеделие в Холандия и се фокусира върху кооперирането във веригата на биологичното производство и комуникация, за да се стимулира търсенето от страна на потребителите. По

отношение на Европейския план за развитие, предложението е да се обърне специално внимание на:

- ясната роля на правителството и останалите заинтересовани страни от сектора на биологичното производство. Задача на правителството е да улесни процеса и да задвижи нещата, но пазарните сили са отговорни за развитието на сектора.
- да се хармонизират стандартите и да се повиши доверието на потребителите по отношение на контрола.
- съвместното съществуване на биологичното земеделие и биотехнологии (етикетиране и контрол)
- достъп до пазарите на трети страни

19. Заместник-министърът на земеделието на Литва г-н Видмантас Канопа представи състоянието на сектора в Литва. Той сподели, че агроекологичните и икономически ефекти най-лесно могат да се постигнат чрез развитие на биологичното земеделие. В Литва през 1990 г. се създава биологичната асоциация "Гажа", а през 1993 г. е приета програмата "Татула" за биологично земеделие. Разработен е и е патентован знака за биологично земеделие и е въведена система за контрол. Биологичното производство в Литва се регламентира със Закона за земеделие и развитие на селските райони и заповед на Министъра на земеделието за правила за биологичното земеделие. През 1997 г. Министерството на здравеопазването създава специализиран сертифициращ орган "Екограс", който от 1998 г. е член на IFOAM. През 2003 г. около 4 милиона лата са отделени за подпомагане на земеделието. Развитието на биологичното земеделие се обуславя от търсенето на вътрешния пазар. При запазващата се благоприятна тенденция, то може да достигне до 7% от количеството на консумираните хранителни продукти в страната. В Литва броят на сертифицираните биологични ферми нараства с около 35% годишно. През 2003 г. са сертифицирани 697 биологични ферми с обща площ 23 240 ха (1% от площта на страната).

Продуктите се пласират на вътрешния пазар. От 2001 г. има щандове в отделни вериги и магазини, но предлаганите количества са малки и нерегулярни, като продуктите не са пазарно-ориентирани. Това важи особено за биологичното животновъдство. В рамките на структурните фондове, биологичните производители в Литва ще получават компенсации за загубите и ще се подпомагат техните инвестиции. Г-н Канопа обърна внимание върху проблемите, свързани с развитието на биологичното земеделие. На земеделските производители им липсват знания и информация за преориентиране на инертното им мислене. Освен това, ако Европа приеме да толерира производството на генетично модифицирани организми и позволи съдържание на такива организми в биологичните продукти, потребителите могат да се откажат от тяхната употреба. В бъдещото развитие на биологичното производство трябва да се обърне внимание на системата на обучение на биологичните производители и потребители. Научните изследвания трябва да се стимулират и трябва да се създаде база данни за биологично производство. Нарастващото количество на биологична продукция ще разшири обхвата на земеделското производство и възможностите за износ. Биологичното земеделие е предпоставка за създаването на нови работни места.

В заключение г-н Канопа заяви, че се надява с общи усилия да се постигнат целите за производство на достатъчни количества висококачествени хранителни продукти, като едновременно се опази околната среда.

20. Г-н Йозеф Симон - заместник министър на земеделието и развитие на селските райони на Унгария

Г-н Симон представи състоянието на сектора в страната си. През последните години и особено през 2002 г., в Унгария се наблюдава висок ръст на площите,

заети с биологично производство и брой на биологичните ферми /стопанства/. През 2002 г., 103 хил. хектара (1,75% от селскостопанските площи) в 1 117 стопанства се обработват по биологичен начин, а през 2003 г. те са 130 хил. хектара.

През 2002 г. в значителна степен нараства процентът на обработваеми и тревни площи, обработвани по биологичен начин. Значително е увеличението на площи, заети с плодове, зеленчуци, билки и подправки. При основните продукти на първо място са зърнените култури (пшеница), царевица, фуражи, слънчоглед, маслодайни растения. В животновъдните стопанства най-голям е процентът на нарастване при говедата (75%), докато при овцете е 15%.

80-90% от произведените в Унгария биологични продукти се реализират в някои от страните-членки на Европейския съюз. Значителна част от тези продукти представляват необработените, първични продукти. Необходимо е да се развива преработката и да се подобрява маркетинга. През 2002 г. е нараснал значително (с 49%), броят на преработващите и опаковащите единици и броят на търговските обекти, което е предпоставка за увеличаване на консумацията, повишаване на интереса и стимулиране на биологичното производство.

Подпомагане за преминаването към биологично стопанство е заложено в бюджета от 1997 г., но Националната агроекологична програма, която влиза в сила през 2002 г., активизира процесите и дава възможност за подпомагане на площи, на които се произвежда по методите на биологичното производство и на тези, които се намират в преход, като същевременно благоприятства увеличаването им. Изплатените през 2002 г. суми в рамките на Националната агроекологична програма – 525 милиона форинта – значително надвишават изплатените за периода 1997-2001 г. 350 милиона форинта. За 2003 г. правителството осигурява 4,5 милиарда форинта за подпомагане бюджета на земеделските стопанства и развитието на селските райони, като 940 милиона форинта са спечелени от участниците в целевите програми за биологично стопанство.

За оценка на проектите по Националната агроекологична програма, беше разработена точкова система за оценяване, чрез която се отдава значение на личните и професионалните качества на кандидатите и големината на площите. Точките за екологично значение на площите се определят в зависимост от това дали попадат в необлагодетелствани райони или екологично чувствителни зони. Въз основа на тази система за оценяване, колкото е по-голям броят на точките за даден район, толкова повече стопанинът на стопанство в такъв район може да очаква финансиране.

Въз основа на нормативите на Европейския съюз, бяха разработени и внедрени правилници и наредби за осъществяване на контрол върху биологично производство. Това съответствие между изискванията и практиката, дава възможност на Унгария да влезе в списъка на третите спрямо Европейския съюз страни и биологичната ѝ продукция да се продава в страните-членки.

IV. Работна група 1: “Конвенционално и биологично земеделие. Пазарни перспективи. Вътрешен или външен пазар – предимства и недостатъци”

Модератор на работната група бе г-н Алоис Пош от Министерство на земеделието, горите, околната среда и водите на Австрия

Презентации бяха изнесени от:

Зигфрид Гансер – Министерство на потребителите, прехраната и земеделието на Федерална република Германия

Хю Крукс – технически директор на Международен център по земеделие и технологии, Великобритания

Мишел Елфтер – директор на Френската агенция за развитие и промотиране на биологичното земеделие (Агенция Био), Франция

Доц. д-р Даниела Иванова, доц. д-р Елка Василева – преподаватели в Университет за национално и световно стопанство, България

Юрн Сандерс – Институт FiBL, Швейцария

Поради ограниченото време за дискусии в работната група, председателстващият – г-н Пош, представи на пленарното заседание общите изводи и заключения на лекторите, както следва:

1. Изводи и заключения от презентацията на г-н Зигфрид Гансер

- Основна цел е да се намери добър баланс между предлагането и търсенето на биологични продукти
- Специфични цели при производство, преработка и реализация на биологичните продукти:
 - подобряване на законодателната рамка;
 - отстраняване на изопачените познания;
 - подобряване на информацията и обслужващите дейности;
 - отстраняване на пропуските в познанието и опита
- Специфични цели по отношение на консуматорите
 - Подобряване на информацията за производството, преработката и качеството на биологичните продукти
 - покачване на пазарната прозрачност
 - засилване на доверието на консуматорите към биологичните продукти
 - подобряване на разпространението и регулярното снабдяването с биологични продукти
- Мерки:
 - Етикетиране на биологичните продукти; отпускане на премии за фермерите, финансова помощ за организациите на производителите, развитие на пазара, повишаване на познанията за опазване на околната среда

2. Изводи и заключения от презентацията на г-н Хю Крукс

- Пазар на биологични храни и напитки във Великобритания:
 - 78% от домакинствата купуват биологични храни
 - 23% от домакинствата изразходват около 84% от заплата си за биологични храни
 - 60% от купувачите на биологични продукти предпочитат биологични храни, произведени във Великобритания
 - Великобритания ще продължи да внася биологични храни – големи количества от несезонните и екзотични плодове и зеленчуци и с високо качество зърнени култури и грах
- Опитът на Великобритания в биологичното производство:
 - първоначалните високи цени вече не се поддържат на пазара
 - високи изисквания към фермерите - те трябва да отговорят на изискванията за сертификация и високите стандарти на супермаркетите/ на кодовете на добрите фермерски практики
 - да се спазват основните бизнес принципи за увеличаване на гъвкавостта на предлагане на пазара на биологични храни
 - нараства броят на фермерите във Великобритания, които сключват договори с фермери от други страни за изпълнение на 12 месечни договори за производство на специфични култури
 - много от предлаганите биологичните продукти са луксозни и модерни, а не хранителни продукти от първа необходимост

- Потенциални възможности за внос на български биологични продукти на пазарите на Великобритания
 - вино – съществуват все още малка ниша за реализация на висококачествени вина, през 2002 г. търсенето нарасна с 40%
 - биологични козметични продукти – нишата е свободна – пазара сега започва да се развива
 - пчелен мед – Великобритания не е в състояние да задоволи пазара със сертифициран пчелен мед
 - съставки от земеделски произход за преработвателната промишленост – Великобритания внася много продукти, които не може да ги произведе в страната
 - сирене от биволско мляко – малка пазарна ниша
 - детски храни – 80% от суровините за производството на детските храни са от внос
 - нараства несигурността за реализация на биологичната продукция във Великобритания

3. Изводи и заключения от презентацията на г-н Мишел Елфтер

Биологичното земеделие се развива по различен начин в различните европейски страни.

- По-голямата част, поне в началото развитието на биологичното земеделие се извършва в рамките на стратегии за опазване на околната среда (страните от Северна Европа) или социални стратегии (Италия), без особена грижа за реализацията на биологичната продукция и за създаване на специфичен пазар. Биологичното производство се развива благодарение на агроекологичните мерки. През последните десет години настъпва промяна в тези страни – потреблението силно се развива, а страните, които до този момент са се интересували слабо или никак от пазара, също развиват пазара си на биологични продукти.
- Биологичното производство във Франция се развива по съвсем различен начин. То стартира благодарение на силното взаимодействие между производители и потребители. Потребителският аспект е определящ още от самото начало на прилагането на биологичното производство във Франция. След периода на преход, финансиран чрез агроекологична мярка, френският потребител е този, който финансира френските биологични производители, като плаща висока цена за продуктите им.

Днес всички страни-членки работят при правила, които далеч не са хармонизирани и които възпрепятстват конкуренцията, например:

- по отношение на законодателството, правилата за биологичното производство не са същите в Европа и в страните, от които се осъществява внос;
- дори и сред самите страни-членки, правилата на биологичното производство на животинска продукция се различават;
- Европейският регламент 2092/91, който се прилага от всички страни-членки, се тълкува по различен начин от различните компетентни органи
- няма хармонизиране на изискванията по отношение на контрола при различните контролни органи

Различни са и съществуващите системи за подпомагане:

- в някои страни стойността на задължителния контрол е изцяло за сметка на контролираните производители и преработватели (напр. Франция), а в други той е изцяло поет от държавата (напр. САЩ);
- в Европа всички страни подпомагат биологичното земеделие по време на периода на преход в рамките на агро-екологични мерки, но размерите на подпомагането са много различни в различните страни. Почти всички продължават подпомагането и след края на периода на преход, изключение прави Франция, която прекратява подпомагането след изтичане на периода на преход. Уместно е Европейската комисия и различните страни членки да помислят за хармонизиране на подпомагането.

Реализацията на биологичните продукти във Франция се извършва по три начина:

- чрез директна продажба от самите производители, чрез пазари на производители;
- чрез специализирани магазини за биологични продукти;
- чрез големи търговски вериги (повече от половината биологична продукция се реализира именно по този начин)

Мотиви за прилагане биологичното производство:

- политиците и обществеността поставят на преден план ползите от опазването от околната среда;
- потребителите ги купуват главно заради лична полза (здраве, качество)
- логически, разликата в цените между конвенционалните и биологичните продукти трябва да бъде поделена между двете страни, чрез въвеждане на подходящи инструменти

4. Изводи и заключения от презентацията на доц. д-р Даниела Иванова и доц. д-р Елка Василева:

Каква е ситуацията в България?

➤ Консуматорът

- по-голяма част от българските потребители не разпознават биологичните продукти и специфичния им начин на производство, като ги свързват най-вече със здравословния ефект;
- информацията за биологичните храни е недостатъчна, правилата за производство и сертификация се нуждаят от допълнително популяризиране и реклама;
- потребителите не познават биологичната маркировка и не оценяват ролята ѝ при покупка, ето защо се нуждаят от разясняване и обучение в тази област.

➤ Фермерът

- половината от анкетираните неправилно възприемат понятието за биологично производство
- производителите са частично запознати със законодателството в областта на биологичното производство
- проучването показва необходимост от много повече информация за биологичното производство
- половината от анкетираните производители поставят на първо място търсенето на този вид продукти на пазара, като мотивация за биологично производство
- За разлика от европейските производители, тук екологичните съображения са на по-заден план.

➤ Финансово подпомагане от държавата

- Българските производители се нуждаят от механизми за подпомагане на биологичното производство;
- Финансовите загуби трябва да се компенсират с:
 - Директни субсидии са предпочитан начин на подпомагане
 - Гарантирани цени на органичните продукти

5. Изводи и заключения от презентацията на г-н Юрн Сандерс:

- Пазарът на биологични продукти в Швейцария е добре развит – очаква се по-голямо нарастване в бъдеще
- Разширяването на пазара в миналото се базира на:
 - Силна организация на производителите (Био-Швейцария – професионален маркетинг, добре познато лого, тясно сътрудничество между производители, преработватели и търговци)
 - Задължения на търговците на дребно (строги изисквания към основните участници в веригата + информация + стабилни цени)

- Ефективно добре балансиран предлагане (биологичното земеделие е част от основните участници във веригата на предлагането, интензивна търговска връзка, малък брой играчи на пазара)
- Нараства търсенето на биологични храни (консуматорите са добре информирани, защитата на околната среда и храната са от особена важност за шведските потребители)
- Сравнително голямо желание да се заплащат висококачествени и здравословни храни

V. Работна група 2: “Лесно ли е да се завоюва място в списъка на третите страни с призната еквивалентност на практиката. Първи стъпки в контрола на биологичното производство в България”

Модератор на работната група бе г-н Нихат Кабил – заместник министър на земеделието и горите

Презентации по темата направиха:

- Бернвард Гейер – Международна федерация на движенията за биологично земеделие (ИФОАМ), Германия
- Леибл Мартин – Министерство на земеделието, Чехия
- Анке Вюрт – ИМО, Швейцария
- Ищван Фесус – Министерство на земеделието и развитие на селските райони, Унгария
- Антоанета Трайкова – СЖС България

Работната група достигна до следните констатации, изводи и препоръки:

Констатации и препоръки

- Доверието на потребителите може да се извоюва, ако достатъчно са добре изградени четирите основни стълба, на които то се крепи: стандарти, контрол, сертификация, акредитация
- Да се извърши бърза промяна в законодателството, с цел уреждане издаването на сертификати за износ страни-членки на Европейския съюз на производителите на биологични продукти
- Промените в законодателството на Европейския съюз да бъдат отразявани своевременно в националното законодателство
- При изменение и допълнение на действащите наредби за биологично производство, ясно да се разграничи контрола от сертифицирането на продуктите
- При промяна на националното законодателство в областта на биологичното земеделие, да се търси партньорството на неправителствени организации, браншови организации, организации на потребителите
- Процесът на вписване на страната в списъка на третите страни с призната еквивалентност на системата на производство, контрол и сертификация ще бъде продължителен процес, който ще трае няколко години (при Чехия и Унгария процедурата е продължила 5 години)
- Необходимо е да се подготвят таблици за съответствие на хармонизираното законодателство с регламентите на Европейския съюз, за да може Европейската комисия да оцени съответствието
- Трябва да се увеличи и подобри административния капацитет на компетентния орган, с цел упражняване на редовен и ефективен надзор над дейността на контролния орган

- Най-добре работещият модел е контролът и сертификацията да се извършват от частни контролни органи, под строгия надзор на компетентния орган
- Да се избягва, ако е възможно, установяване на монопол от страна на един контролен орган – той застрашава обективността и качеството на контрола
- Да се извърши подготовка за доказване еквивалентността на разрешените продукти за растителна защита и хранителни добавки, използвани в биологичното производство с тези, разрешени в Европейския съюз
- Включването на страната в списъка по чл.11, ал.1 на Регламент 2092/91 зависи в голяма степен от ефективността на провеждания контрол от страна на контролния орган - честота на проверките, точно попълване на документацията, съхранение на записи от проверките, наличие на достатъчно техническо оборудване.
- Необходимо е да се проведе широка информационна кампания, насочена към производителите, преработвателите и вносителите
- Особено внимание да се обърне на означаването на биологичните продукти
- Да се използва националното лого за означаване на биологичните продукти, да се работи за неговото утвърждаване
- Законодателно и практически да се разграничи националното лого от означенията, които използват контролните органи (за да не въвеждат в заблуждение потребителите)
- Да се предприемат мерки процесът на реално сертифициране на биологични продукти да започне по-скоро
- В процеса на вписване на страната в списъка на третите страни, да се потърси партньорство с Министерство на земеделието от страна-членка
- Да се разграничи контролът върху конвенционално произведените храни и храните, произведени по биологичен начин да се създаде правна и фактическа възможност за обжалване на всички нива
- Най-трудно се постига съответствие с правилата за биологично производство на храни. Преработката трябва да бъде обект на специално внимание

Изводи

- Не е лесно да се завоюва място в списъка на третите страни с призната еквивалентност на системите на производство, контрол и сертификация – процедурата е продължителна и изисква усилена подготовка за доказване съответствието на националното законодателство с това на Европейския съюз, на еквивалентността на контрола, на правилното означаване на биологичните продукти
- България трябва да кандидатства за вписване в списъка на третите страни. Една от основните предпоставки за това е налице – имаме прието национално законодателство, което е в съответствие с европейското.
- Откриването на процедура за вписване в списъка ще подготви страната да отговори на високите изисквания на Общността и на потребителите по отношение на произведените по биологичен начин продукти, дори и процедурата да не завърши до момента на присъединяване на страната ни към Европейския съюз
- Работата не свършва с акта на вписване – ежегодно трябва да се набират и представят данни от най-различно естество, третата страна трябва ежегодно да прави критична оценка на цялостния процес, с акцент върху ефективността на контролната система, включително наложените санкции

- Прилаганите в световен мащаб многобройни системи за гарантиране автентичността на биологичните продукти създават големи затруднения в търговския обмен и объркват потребителите с многобройните означения. Това налага да се започне работа по изграждането на унифицирана система на стандарти, контрол, сертификация и акредитация
- Наложително е да се потърсят форми на финансово подпомагане за биологичните производители

VI. Работна група 3: “Научно-изследователската дейност, професионалното обучение, консултантската дейност – фактори за стимулиране развитието на биологичното производство”

Модератор на работната група бе Марлене Хееб от Институт FiBL, Швейцария

С презентации участваха:

- Мартин Ланкастер, Фондация “Авалон”, Холандия: “Нуждата от разработване на Национален план за действие за развитие на биологичното земеделие”
- Марлене Хееб от Институт FiBL, Швейцария: “Швейцарският опит в развитието, организирането и финансирането на движението за биологично земеделие
- България :
 - д-р Маргарита Николова, директор на Националната служба за съвети в земеделието: “Ролята на Националната служба за съвети в земеделието за развитието на биологичното земеделие в България”
 - д-р Стоилко Апостолов, Фондация за биологично земеделие “Биоселена”: “Опитът на Фондация за биологично земеделие “Биоселена” в обучението на производители в прилагането на правилата на биологичното земеделие”
 - д-р Светла Николова, сдружение “Агролинк”: “Опитът на “Агролинк” в биологичното земеделие – промени в технологиите и промяна в мисленето”
 - проф. д-р Стойчо Каров, Аграрен университет: “Обучението на млади
 - Христина Янчева, Агроекологичен център “Значение на научно-изследователската дейност в развитието на биологичното производство”
 - доц. д-р Тотка Митова, заместник директор на Националния център за аграрни науки: “Националният център за аграрни науки в помощ на биологичните производители”
 -

Дадени бяха интересни мнения за перспективите за развитие на биологичното земеделие в България, за швейцарския опит и за значението на националните планове за действие за развитие на биологичното земеделие. Тук са представени някои от основните изводи на лекторите, тъй като поради ограниченото време дискусии не бяха проведени. Представените по-долу обобщения и изводи са направени от модератора на групата – г-жа Марлене Хееб.

Ролята на консултантската дейност:

Някои частни организации, които са набрали вече известен опит в консултантската дейност в България, показват колко важно е да се работи в тесен контакт със земеделските производители, за да се предоставя правилни и полезни съвети. Консултантската дейност не може да се извършва от офиса, а единствено чрез посещения на място, за което са необходими съответните средства. В момента, повечето от организациите се ползват от чуждестранна подкрепа, но за да се гарантира устойчивостта на тази услуга, подкрепа трябва да бъде намерена и в самата страна. Националната служба за съвети в земеделието показва интерес и разбиране за важността на консултантската дейност в областта на биологичното земеделие, въпреки че за момента има ограничен практически опит в тази насока.

Стойността на консултантските услуги в земеделието не могат да бъдат изцяло покрити от клиентите! Дори в по-богати страни като Швейцария, фермерите не могат да покрият цялата стойност на услугата. Налице е нужда от финансова подкрепа от страна на държавата и ако желанието е биологичното производство да се развива, трябва да се създадат подходящи инструменти специално за този вид консултации. В България, има спешна нужда от финансово подпомагане за консултантската дейност, предназначена за биологичните фермери, което да бъде осигурено от българското Министерство на земеделието. Само с такова подпомагане, секторът на биологичното производство може да получи устойчиво развитие, което бе заявено от страна на Министерството като приоритет.

Има различни начини за финансиране. Бе предложено да се анализира скандинавската ваучърна система и да се прецени дали тя също би могла да бъде подходящ подход за България. Прилагайки подобна система, се увеличава конкуренцията при консултантските услуги и се повишава тяхното качество. Освен това, тази възможност може да бъде особено интересна за България, където понастоящем, няколко частни организации предоставят консултантски услуги и имат значителен опит в тази дейност.

Необходими промени при преход към биологично производство:

Няколко пъти бе подчертано, че при преминаване към биологично производство настъпват някои промени. Те са свързани както технически промени по отношение на изискванията към документацията, така и с пълна промяна на подхода и начина на мислене! В бъдеще е необходимо да се положат усилия, за да се повиши осведомеността за холистичния подход в биологичното земеделие, сред всички хора, имащи отношение към биологичното производство – от производителите до потребителите. Важно е да се осъзнае, че биологичното земеделие е много повече от това, да се изключат от употреба пестицидите и минералните торове. Това е различен производствен метод, който има холистичен характер, включващ прилагането на много превантивни мерки. Биологичното производство може да се бъде успешно, само ако цялостната му концепция бъде разбрана и прилагана.

Но не само биологичното производство е сложна система, изискваща специален подход. Същото се отнася и за организациите и отделните лица в България, участващи в промотирането на биологичното земеделие и в маркетинга. Само ако усилията и опита на всички се обединят, може да се разчита на силно развитие на сектора в близко бъдеще.

Научно-изследователска дейност:

По време на работната група, се създаде впечатлението, че цялата научно-изследователска дейност в България е вече насочена към биологичното земеделие. Обаче, познавайки действителното положение в практиката, знаем, че това съвсем не е така! Научно-изследователската дейност в областта на биологичното земеделие изисква различен подход от този, свързан с конвенционалното земеделие и изисква много повече, отколкото просто да се намери ново средство за растителна защита, което да е разрешено в нормативните актове за биологичното производство.

Но поне съществува засилен интерес в научно-изследователските среди към биологичното производство и той трябва да бъде използван. Конструктивният диалог и обмяна на опит между производители, консултанти и научни работници може да подобри практическото прилагане на резултатите от научната дейност.

Научно-изследователската работа е дейност, която се нуждае от подпомагане от страна на държавата и ако Министерството на земеделието счита, че биологичното земеделие е един от приоритетите му, това може да се изрази чрез подкрепа на научните разработки в областта на биологичното земеделие.

Отбелязана бе нуждата от Национален план за действие за развитие на биологичното

производство и бяха подчертани ползите от него. Не само крайният резултат допринася за развитието на сектора биологично производство, а цялостният процес, като освен това обединява заедно всички заинтересовани лица.

Извод: частните организации са били много активни досега и могат да продължат да бъдат подтикващ фактор за развитието на движение за биологично производство в България, но ако перспективите са те да се развиват и в бъдеще, тази машина трябва да бъде захранена с гориво, което трябва да бъде осигурено от Министерството, включително финансово подпомагане.

VII. Работна група 4: Биологичните продукти от производството през преработката, до тяхната реализация – проблеми и перспективи

Модератор на работната група бе д-р Мартин Виле от Германия

С презентации участваха:

- Вихра Андонова – Балкан Биохърб, която направи обобщена презентация за проблемите на производителите
- Юрген Шлютер от Германия, консултант на фирма Вала
- Хю-Крукс – директор на международния център по земеделие и технологии
- Йоланта Чесиелска, съветник по присъединяването на Италия в проект по програма ФАР в областта на биологичното земеделие.

Г-жа Вихра Андонова представи обобщено проблемите пред българските производители на биологични продукти, на база на мненията, предоставени от Балкан Биохърб, БиоБългария, Герада, Оранжерии Гимел, Ира Еко и др. Някои от трудностите за биологичните производители са следните: липса на оторизирани български лаборатории за международен арбитраж – за микробиология и окачествяване на мед, липса на сертифициран посадъчен материал, торове, средства за растителна защита, високи разходи за производство, сертификация, обучение, суровини и материали, окачествяване на цени на европейския пазар. Едновременно с това, цените при реализация са близки до цените на конвенционалните продукти, вътрешния пазар е компрометиран, както и част от външния пазар. Какво би могло да се направи – да се осигури подпомагане на производителите при обучение, сертификация, период на преход, да се създадат акредитирани лаборатории, съответстващи на международните стандарти, да се изготви кратка и ясна процедура на регистрация на торове, посадъчен материал, препарати за растителна защита и т.н., необходими за биологично производство. Според производителите би могло да се съдейства за създаването вътрешен пазар чрез утвърждаване на единния български знак за биологични продукти и елиминиране на възможностите за неправомерно използване на думите “био” и “еко”.

Г-н Юрген Шлютер от Германия, консултант на фирма Вала представи дейността на фирма Фала, както и проектът, който тя изпълнява в България. Фирма Вала се занимава с биодинамично земеделие повече от 60 години, като в момента има около 400 служители. Козметичната серия на фирмата Dr. Hauschka се разпространява успешно в над 30 държави. В България фирма Вала работи с 4 партньора и обработва 120 ха с роза дамасцена. Фирмата предлага консултации на производителите по въпросите на биодинамичното земеделие, както и подпомага партньорите си при маркетинга на техните биологични продукти. Г-н Шлютер отбеляза и някои технически подробности, свързани с биодинамичното отглеждане на розите. В заключение, той отбеляза, че произвежданата в България биологична продукция е предназначена главно за износ и липсва вътрешен пазар. Почти не се среща обществено обсъждане за мотивите, намеренията и предимствата на биологичното земеделие. Необходими са много работа и обучение, за да се установи холистично мислене и подход.

Г-жа Йоланта Чесиелска, съветник по присъединяването на Италия в проект по програма ФАР в областта на биологичното земеделие, представи развитието на

биологичното земеделие в Италия от 1993 г. до 2002 г. През 2002 г. в Италия са съществували повече от 51 400 биологични ферми, които са обработвали биологична продукция на 1 122 900 ха. Броят на фирмите преработващи биологична продукция е нараснал с над 4 000. Независимо от факта, че субсидиите са намалели, броят на биологичните ферми през 2002 г. се е запазил., а броят на износителите и фермите в период на преход се е увеличил съответно с 21% и 10% в сравнение с 2001 г. Годишният оборот през 2002 г. е около 688 млн. Евро. Бе направен и преглед за различните видове продукция и индустрии. Броят на специализираните магазини е 1 117, но продажбите в големите супермаркети нарастват. Бе разискван и въпросът как начините на продажба влияят върху производството и реализирането на биологичните продукти. Бе представен примерът на организираното разпространение и кетъринга. Бе подчертана и ролята на специализираните ресторанти за развитието на биологичното производство. Като заключение, бяха направени следните изводи.

- Биологичното производство на растителни продукти запазва своето ниво на развитие
- Наблюдава се засилен интерес към животински биологични продукти, главно поради използването на мляко и яйца в преработвателната промишленост
- Нарасналите инвестиции в промотирането и разработването на етикети от страна на търговците на дребно е знак за очакваното нарастване в потреблението и продажбите на биологични продукти
- Навлизат нови серии от биологични продукти от големи фирми, които досега не са се занимавали с подобно производство и преработка (например Нестле).
- Като причина за бъдещото нарастване на потреблението на биологични продукти може да се разглежда кетъринга.
- Развитието на типични биологични продукти е предизвикателство, което може да се окаже стратегическо в един пазар, в който качеството е от ключово значение.

След презентацията на г-жа Чесиелска бе проведена кратка дискусия.

VIII. Работна група 5: От биологично земеделие към устойчивост на цялата ферма. Ролята на неправителствените организации в промоцията на биологичното производство, във възстановяването на традиционните земеделски практики и възраждане на стари местни сортове и породи. Опитът и очакванията на организациите, работещи в областта на биологичното земеделие.

Модератор на работната група бе: Герасим Герасимов - посолство на Конфедерация Швейцария

С презентации участваха:

- България – фондация за биологично земеделие “Биоселена”, асоциация “Екофарм”, сдружение “Агролинк”, Агроекологичен център
- Холандия – Мартин Ланкастер, Фондация “Авалон”

В работната група взеха участие около 30 души – представители на неправителствени организации, научни институти, браншови асоциации, търговски фирми и Министерство на земеделието и горите. Работната група, поради ограниченото време, фокусира усилията си в дискусии по две основни теми: 1) Ролята на неправителствените организации за развитието на биологичното земеделие; 2) Приоритетни задачи за развитието на биологичното земеделие. Участниците изслушаха кратки представяния на опита на Фондация “Авалон” и IFOAM.

Представяне на Фондация "Авалон", Холандия

- Неправителствените организации са необходими за държавата за поддържане баланса на интереси при стремежа към устойчиво развитие (схематично изображение на процеса и отправните точки на устойчивото развитие):
- Необходим е нов обществен договор между хората, живеещи в селските райони, и обществото.
- Неправителствените организации трябва да създават нови съюзници и партньорства!

Представяне опита на IFOAM

Следните по-важни моменти от опита на IFOAM са валидни до голяма степен и за България:

- Неправителствените организации изпълняват ролята на "кучета-пазачи"
- Неправителствените организации са инициатори и модератори на нови идеи
- Те са обекти и субекти при изграждането на капацитети
- Работа в мрежи
- Разпространяват информация и знания (know-how)
- Подпомагат приложни изследвания
- Доминиране на държавата в развитието на биологичното земеделие
- Секторът е изолиран
- Подпомага се основно от донори
- Тежката работа предстои
- Необходимо е по-активно участие на неправителствените организации
- Неправителствените организации трябва да създават мрежи и коалиции от сподвижници и широк кръг партньори

В процеса на дискусиите се оформиха следните по-важни изводи:

- Развитието и ролята на българските неправителствени организации, работещи в сферата на биологичното земеделие, не се различава съществено от тази на неправителствените организации в другите европейски държави.
- Неправителствените организации са важен фактор за промоцията на биологичното земеделие и изграждането на капацитета им е сред приоритетните задачи за развитието на сектора. Те са едновременно коректив при прилагането на държавната политики и инициатор на нови идеи и подходи.
- Българските неправителствени организации работят със сравнително ограничен контингент от хора, което да голяма степен ограничава шансовете им за устойчивост и потенциал за ефективно застъпничество

Следните приоритети са изключително важни за развитието на биологичното земеделие в средносрочна перспектива:

- Стратегия и план за действие за развитие на биологичното земеделие в България
- Незабавно стартиране на мярка 1.3 на Програма САПАРД
- Оценка на състоянието на биологичното земеделие в страната
- Създаване на браншови съюз на биологични производители
- Създаване и опериране на електронна система (базирана в Интернет) за информация, свързана с биологичното земеделие
- Създаване и опериране на Консултативен съвет за биологично земеделие
- Развитие и насърчаване на местен (национален) пазар на биологични продукти
- Прилагане на Национална информационна програма "Що е то биологично земеделие?"
- Свързване на наука с практика!

Конкретни, непосредствени задачи след края на конференцията:

- Публикуване и разпространение на резултатите от настоящата конференция
- Организиране на последваща среща/конференция на тема "Ролята и мястото на държавата в развитието на биологичното земеделие"

- Разработване и приемане на “Принципи на добра земеделска практика” в България и система за тяхното прилагане и оценяване;

Важни фактори за развитието на биологичното земеделие в България

- Достъпът на български продукти на международните пазари
- Връзка с екотуризма
- Връзка с приоритетите на Европейския Съюз
- Алтернативна сертификация
- Опростени процедури
- Ясно определяне на мястото на държавата в развитието на биологичното земеделие
- МЗГ да заделни ресурс за подпомагане и промоция на биологичното производство
- Засилване на сътрудничеството между МЗГ и неправителствените организации
- Защита на знака за биологично производство
- Реализиране на заложените програми
- Оптимизиране работата на Комисията по биологичното земеделие
- Необходимост от актуализиране състава на Комисията по биологично земеделие – по-голямо участие на заинтересованите страни

Участниците в работната група оцениха положително конференцията и отправиха следните по-важни препоръки към организаторите и МЗГ в частност:

- Необходимо е да се отдели повече време за обсъждане и дискусии, по-малко за представяния и лекции;
- Материалите за конференцията да се подготвят и разпространят предварително;
- Слаб отзвук от конференцията в медиите

IX. Закриване на конференцията

На заключителното пленарно заседание бяха представени резултатите от последните две работни групи.

Конференцията бе закрыта от г-жа Меглена Плугчиева, г-н Бойко Боев и г-н Нихат Кабил - заместник министри на земеделието и горите. Г-жа Плугчиева подчерта необходимостта през следващата година своевременно да бъде разработена стратегия за развитие на биологичното земеделие и план за действие.

След закриването на конференцията бе проведена пресконференция.

X. Заключителни бележки

Докладът от конференцията е изготвен съгласно предоставените материали по прозрачен начин. Всички налични презентации на лекторите по време на работните групи ще бъдат публикувани на интернет-страницата на МЗГ на езика, на който са предоставени.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-